

У мінулым, калі птушыныя пералёты яшчэ не былі вывучаны, існавала мноства самых неверагодных выдуманак. Напрыклад, у XVIII стагоддзі адзін натураліст сцвярджаў, што птушкі ляцяць... на Месяц.

Дабіраюцца

туды быццам за 60 дзён і апускаюцца ў спячку, таму што не знаходзяць ежы.

Іншыя навукоўцы прызнавалі, што птушкі ляцяць у далёкія краіны. Але лічылі, што не ўсё ляцяць самастойна, а толькі вялікія і моцныя. Маленькія ж і слабыя падарожнічаюць, прыбываючы на спінах вялікіх.

А вось ластаўкі наогул быццам бы нікуды не ляцяць, зімуюць пад вадой, закапаўшыся ў глей.

Цяпер вядома: як ні далёкі, як ні цяжкі птушыны шлях, ляцяць усе яны самастойна. Толькі на ўласныя крылы могуць спадзявацца, хоць пераадоляюць парой тысячы кіламетраў. Куды ж ляцяць птушкі?

Навукоўцы высвятлілі, што маленькія нашыя птушкі — ластаўкі, стрыжы, звычайная гарыхвостка, мухалоўка-пеструшка і іншыя — ляцяць не куды-небудзь, а ў трапічную Афрыку!

Дзе ж зімуюць пералётныя птушкі?
Навукоўцы дазналіся пра гэта,
апранаючы на лапкі птушкам кольца.
Падумайце, як гэтыя кольца маглі
дапамагчы навукоўцам?

A 2902

ZOOLOG. MUS.
COPENHAGEN
DENMARK

A 2902

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
A-170791

RIKSMUSEUM
STOCKHOLM
SWEDEN 9906853

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
B-44508

MUS. ZOOL.
HELSINKI
FINLAND M-3548

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
C-51967

MUS. ZOOL.
HELSINKI
FINLAND E-2413

Z 6655 MOSKWA

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
D-770939

AVIARY FISH & WILDLIFE SERVICE
WRITE WASHINGTON - D.C. U.S.A.
558-30568

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
E-74318

G-782

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
H-155837

GIL MUSEUM PARIS
EA 344159

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
H-127224

GIL MUSEUM PARIS
EA 344159

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
P-104773

GIL MUSEUM PARIS
EA 344159

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
T-10573

GIL MUSEUM PARIS
EA 344159

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
U-10573

GIL MUSEUM PARIS
EA 344159

COLEMAN
MOSCOW ZENTROKONAL
7540

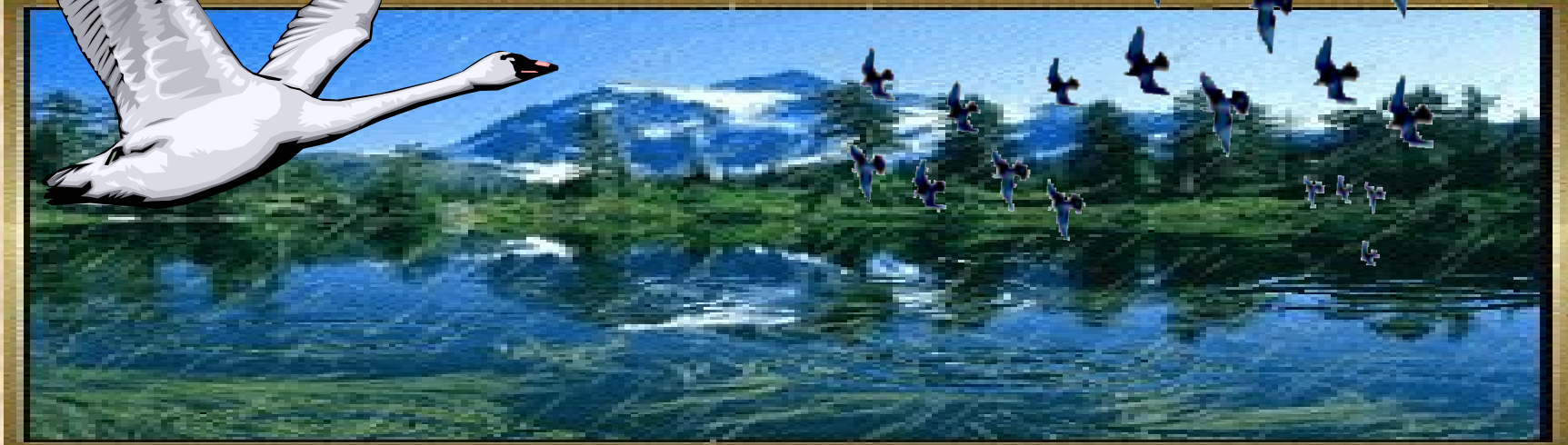
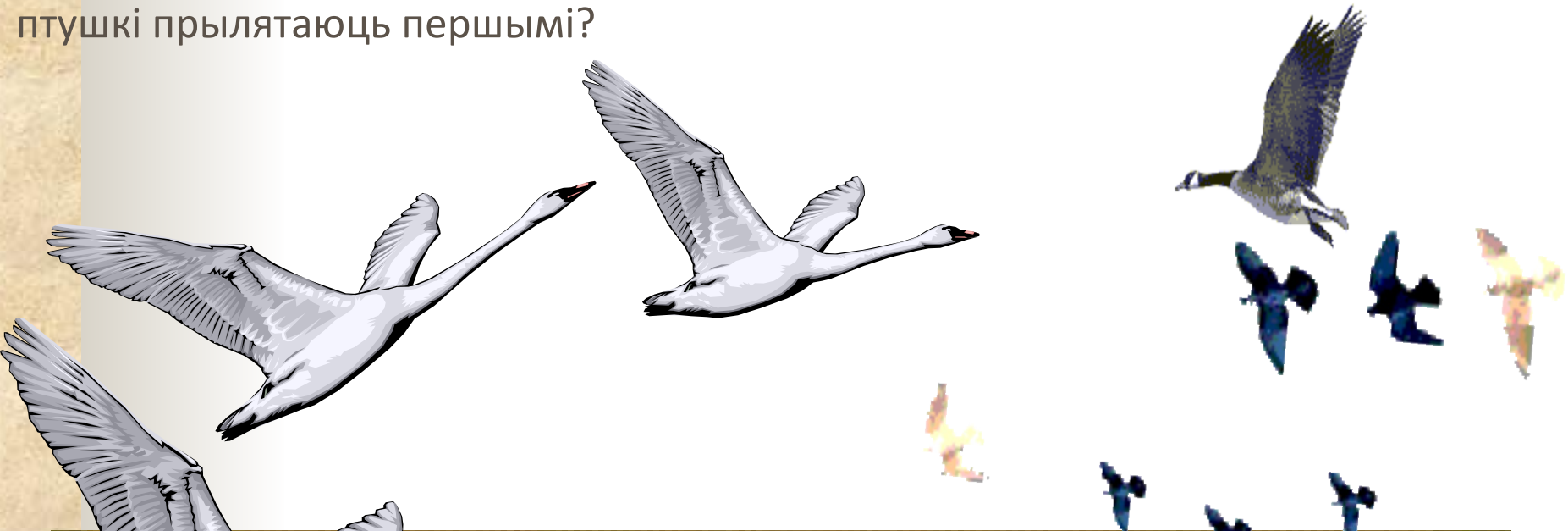

На кожным кольцы свой нумар і адрас,
дзе птушка была акальцавана; калі хтосьці ў
іншых краінах сустрэкаў акальцованую птушку,
ён паведамляў пра гэта. Так навукоўцам удалося
даведацца, дзе зімуюць птушкі.

Птушкі вяртаюцца з выраю не разам, а па чарзе. Як вы думаеце, якія птушкі прылятаюць першымі?

Гракі прылятаюць раней за ўсіх астатніх птушак

Лічыцца, што з іх прылтам пачынаецца вясна

Гняздуюцца гракі калоніямі, уладкоўваючы на дрэвах па некалькі вялікіх гнёздаў. Чальцы калоніі ведаюць адзін аднаго, жывуць шумна і дружна.

Шпакі

Прылятаюць напрыканцы сакавіка

Спачатку прылятаюць самцы. Яны знаходзяць падыходзячае гняздо і пачынаюць спяваць. Калі прылятаюць самкі, самцы спяваюць асабліва натхнёна. Гняздуюцца гэтыя птушкі ў самых разнастайных месцах: у дуплах дрэў, у норах берагавых ластавак, у расколінах, пад дахамі хат, у шчылінах гліняных пабудоў, могуць выкарыстоўваць гнёзды іншых птушак. Песня ў шпака гучная і па-вясноваму вясёлая. Шпакі- майстэрскія перасмешнікі: у іх песні можна пачуць урыўкі з песень іншых птушак, кваканьне жаб, лопат пугі і нават гырканьне і брэх сабак..

У звычайнага шпака аярэнне шчыльнае, чорнае з фіялетавым адценьнем і шматлікім бялёсым крапам. Ногі бураватыя, дзюба чорная. Па зямлі рухаецца крокамі, а не скача. Лясная птушка, хоць часта гняздуецца ў штучных дуплянках на ўскраіне гарадоў і сельскіх мясцовасцях.

Тэрыторыю дупла ці іншага абранага птушкамі месца абедзьве птушкі багата выбрукоўваюць мяккімі матэрыяламі, якія складаюцца з далікатных сьцяблінак травы, высмаглага лісця, пёраў птушак.

Трохтыднёвыя птушаняты пакідаюць гняздо і пачынаюць перапырхваць з дрэва на дрэва. Тым часам іх звычайна дакормлівае адзін самец, а самка прыступае да наступнай кладкі. Праз тыдзень пасля вылету з гнязда птушаняты становяцца цалкам самастойнымі і перасяляюцца ў даліны рэк.

Кормяцца шпакі часьцей на зямлі. Адшукваючы ежу, птушкі ходзяць вялікімі крокамі, усюды ўсоўваюць сваю доўгую дзьобу ў пошуках розных бесхрыбтовых. На зямлі яны схопляюць разнастайных жукоў, гусеніц. Ядуць ў вялікай колькасці розных шкодных для сельскай гаспадаркі насякомых і імі ж выкармливаюць птушанят, таму шпакі прыносяць несумнеўную карысць . Пасля вылету з гнёздаў птушанят другога вывадка шпакі аб'ядноўваюцца ў вялікія зграі. У канцы жніўня - пачатку верасня адбываецца адлёт птушак на зімоўкі, як правіла ў Афрыку

Дразды

- Сярэдняй велічыні птушка сямейства драздовых: даўжыня цела 215-250 мм, крыла каля 120 мм, вага каля 70 г. Афарбоўка птушак разнастайная. Кормяцца драздовыя галоўным чынам на зямлі, радзей у галінах дрэў і хмызнякоў. Для пераважнай большасці выглядаў асноўнай ежай служаць бесхрыбтовыя, у першую чаргу насякомыя. У восеньскі перыяд дразды даволі ахвотна ядуць і расьлінныя кормы (ягады, насенне); некаторыя віды тым часам становяцца зусім расліннаяднымі

Дразды

- Дрозд – птушка пералётная. На месцах гнездавання дразды з'яўляюцца ў сярэдзіне красавіка і неўзабаве займаюць падыходныя для размнажэння ўчасткі лесу. Птушкі сьпяваюць амаль увесь сьветлы час сутак, але асабліва энергічна на ранішніх і вячэрніх сьвітанках. На пабудову самага гнязда сыходзіць звычайна 3 дні; на яго тынкоўку (абмазваньне глінай) 2 дні. Дзень гняздо прасыхае, пасля чаго самка адкладае ў яго першае яйка.

Пявучы дрозд

Пявучы дрозд памерам трошкі больш за шпака.

Апярэньне пярэстае: верх карычнева-шэры, а ніз - жаўтлява-буры з цёмнымі плямамі; пёры пад крылом жаўтлява-аранжавыя.

Маладыя афарбаваныя таксама пярэста, верх у іх у светлых іржавых плямах.

Жыве ў змяшаных і лісьцяных лясах

прыналежыць да групы пералётных птушак

Дрозд рабiньнiк - адзiн з буйных драздоў.

Ён адрозніваецца ад іншых відаў афарбоўкаю апярэньня: спіна ў яго цёмна-шэрая, а ніжняя частка цела пярэстая; крапіны засяроджаны пераважна на грудзі і баках.

Самка трошкі менш па памеры і мае больш цёмную афарбоўку апярэньня.

Прыналежыць да групы пералётных птушак.

Дразды

- Птушанят кормяць абодва бацькі, прылятаючы да гнязда з ежай 150-200 раз на дзень. На 13-15-й дзень жыцця птушаняты пакідаюць гняздо, хоць лётаць, а тым больш самастойна карміцца яны яшчэ не могуць.

У канцы жніўня - пачатку верасня пачынаецца пералёт, і да пачатку лістапада ўсе птушкі пакідаюць родныя краі.

ЖАЎРУК ПРЫЛЯТАЕ ДА
НАС І ПАЧЫНАЕ СЪПЯВАЦЬ
РАНЬНЯЙ ВЯСНОЙ.
ЖАЎРУКА НІКОЛІ НЕ
ЎБАЧЫШ НА ДРЭВЕ.
ЗВЫЧАЙНА ЁН СЯДЗІЦЬ НА
ЗЯМЛІ ЦІ НА КУПІНАХ

Час прылёта- пачатак красавіка

Жаваронак (Жаўрук)

Жаўрук уладкоўвае гняздо ў сенажацях, на травяністых узлесках, але самым лепшым месцам для гнездаванбня для гэтых птушак з'яўляюцца палі, засеяныя зімавой і яравой збажыной. Гняздо вельмі простае, будзецца яно ў ямцы на зямлі, сярод травы. У якасьці будаўнічага матэрыялу палявы жаўрук выкарыстоўвае сьцеблы і карэньчыкі травы, усярэдзіне гняздо ўкладваецца мяккай поўсцю, сабранай птушкай, конскім воласам і пухам. Гняздо маскіруецца вельмі старанна, яго цяжка знайсці

Мухалоўка-пяструшка трошкі менш за вераб'я.

Афарбоўка апярэньня ў самца кантрасная, чорна-белая.

Спінны бок цела чорны, на ілбе белая пляма,

хвост буравата-чорны з белай аблямоўкай па краях.

Брушны бок белы. Крыло цёмна-бурае з вялікай

белай плямай. Самка афарбавана больш проста: чорныя таны

ў апярэньні замешаны з шаравата-бурымі.

Жыве ў змяшаных і лісьцяных лясах, парках і садах.

Пеначкі

■ Пеначкі — маленькія са стройным целаскладам. У іх кароткі хвост і доўгія лапкі. Дзюба тонкая. У цэлым, пеначкі афарбаваны ў вельмі незаўважныя колеры, а шматлікія віды вельмі падобныя адзін да аднаго. Апярэньне пераважна жоўтае, зялёнае ці карычневае, ніжні бок як правіла святлей.. У роўным хвасце 12 буйных пёраў.

■ Здабычай пеначкам служаць разнастайныя дробныя насякомыя і павукі, якія па памеры рэдка перавышаюць 1 г. Пеначкі вельмі няўрымслівыя - выглядваючы казурак, яны раз-праз перапырхваюць усярэдзіне кроны, завісаюць перад канцавымі галінамі, паспешліва пераскокваюць з галінкі на галінку.

- **Пеначка-ляскотка**
пра свой прылёт паведамляе
звонкім
стракатаньнем

Пеначка-вясьнічка
не спыняецца сьпяваць нават у
дрэннае надвор'е, у дождж,
калі астатнія пеначкі маўчаць

Пеначка цянькоўка
сьпявае з вяршыняў
высокіх дрэў, нібы
прыказку прамаўляе

Гэта птушачка прылятае ў нашы краі ўвесну, калі яшчэ халодна. Берасьцянка - адна з шырока распаўсюджаных у нашай краіне птушак. У самца аярэньне спінкі сера-бурага колеру, надхвосьце зелянявае; ніз і шчокі - цёмна-карычневыя; галава і дзюба - блакітнавата-шэрыя. На ілбе ёсьць чорная пляма, а на крыле яно белае. У афарбоўцы аярэння самкі пераважаюць шаравата-бурыя тоны. Жыве ў разнастайных лясах, нярэдка пасяляецца ў парках, гарадскіх скверах.

Берасьцянка

Гняздо берасцянка ўе з дубчыкаў-
травінак, усярэдзіне высьцілае пухам і
пёрамі, знадворку абмотвае валасінкамі і
кавалачкамі кары. Атрымліваецца шарык з
адкрытым верхам, замаскіраваны сярод
галін дрэва.

Велізарная колькасць насякомых-
шкоднікаў знішчае берасьцянка за лета!
Бывае ў разгар лета сядзе берасцянка,
натапырыцца, быццам халодна. Дзіўна... А
на сам рэч- хмарка насоўваецца.
Берасьцянка адгадвае, калі дождж пойдзе.

А вось чаму птушку назвалі
берасцянкай — незразумела. Можа таму,
што прылятае ён адным з першых, калі
бярозы пускаюць свой сок.

Ластаўкі прылятаюць пазьней іншых птушак. Час прылёту – травень.

Яны карыстаюцца не толькі вялікай вядомасьцю, але і заслужанай павагай

Зь якім нецярпеньнем чакаюць іх вясновага прылёту працаўнікі сельскай гаспадаркі.

Гэта вельмі карысныя птушкі. Колькасць мух, мошак і камароў, зьнішчаных адной птушкай на працягу сутак, дасягае некалькіх дзясяткаў тысяч.

Ластаўкі выдатна лётаюць, хуткасьць палёту гэтых птушчак можа даходзіць да 100 км у гадзіну і больш.

Гнёзды ластавак вельмі цікава пабудаваны. Асабліва добра будуе гняздо гарадская ластаўка. Яна так майстэрска лепіць з гліны, змочанай сліной, шарападобнае гняздзечка, што яно можа заставацца цэлым на працягу некалькіх гадоў; трываласьць яго вельмі вялікая.

Гняздо берагавой ластаўкі

Гняздо гарадской і вясковай ластавак

Хуткасць палёту стрыжа часам перавышае 150 кіламетраў у гадзіну. Пры такой хуткасці стрыж без адмысловых цяжкасьцяў на працягу адных сутак можа пераляцець з Афрыкі ў Еўропу.

Стрыж

Будаўнічы матэрыял для гнёздаў стрыжы падхапляюць на лёце. Могуць будаваць гнёзды ў расколінах скал, дуплах, пячорах.

Але звычайна – гэта друзлае гняздо з галінак, раслінных валокнаў і пёраў, прасякнутых зацьвярдзелай глейкай сліной.

Сітаўка

Сітаўкі — пералётныя птушкі.

Большасьць сітавак трымаецца блізу вады асобнымі сем'ямі ці невялікімі зграйкамі; гняздуецца сітаўкі на зямлі ці ў дуплах.

У адрозненьні ад большасьці дробных птушак па зямлі перасоўваецца не скачкамі, а бегам.

Сілкуюцца выключна насякомымі, у тым ліку і стракозамі, якіх ловяць на ляту. Палюючы за казуркамі, сітаўкі хутка бегаюць па зямлі назад і наперад і падчас прыпынкаў калышуць угару і ўніз сваім падоўжаным хвостом. Зьверху шэрага колеру, знізу белая; галава зверху (акрамя белага лба), горла і сярэднія пёры хваста — чорныя. Гняздуецца 2 разы за лета ў шчылінах сьцен, пад мастамі, у паглыбленьнях глебы, у дуплах, пад каранямі дрэў і кустоў. Зьвітае гняздо высцілаецца поўсьцю і валасамі. Увосень для пералёту зьбіраецца ў вялікія зграі.

Звычайны салавей - невялікая, нешматлікім больш за вераб'я, птушачка. Афарбоўка яе несамавітая: спіна, крылы і хвост буравата-шэрыя, ніз апярэньня - бялявы з лёгкім шаравата-аранжавым адценьнем, дзюба і ногі бурыя.

Салавей жыве ў густых цяністых хмызняках лісьцянога і зьмяшанага лесу, у парках недалёка ад вады ці ў вільготных месцах. Гэта птушка асцярожная, палахлівая. Вядомая сваім меладычным спевам. Звычайны салавей - птушка пералётная, зімуе на поўдні ўсходняй Афрыкі.

Салавей

Салавей прылятае да нас позна — у сярэдзіне траўня і пачынае сьпяваць. Сьпявае салавей месяца паўтара, пакуль у яго не з'явяцца птушаняты. Яшчэ раз можна пачуць салаўёў увосень, калі яны збіраюцца ў зграі. Але гэта ўжо не песьні, а птушыныя гутаркі перад адлётам.

Салаўі, як і людзі, доўга вучацца сьпяваць. Але толькі на трэці год становяцца сьпевакамі. Гняздо будуець на зямлі.

Ляцяць салаўі заўсёды ўвечар, а прылятаюць увесну заўсёды ўначы.

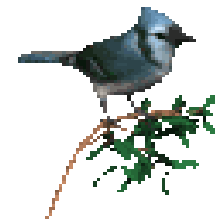
Дробная птушка , добра вядомая па яркім залаціста-жоўтым апярэнні на галаве і грудзях.

Месца гнездавання— адкрытыя прасторы з няроўным рэльефам і прарэджанай драўнянай расліннасцю — лясныя ўзьлескі, паляны, лесапалосы і лесапаркі. Узімку часта трымаецца палёў і зблізку жылля чалавека. Гняздуецца на зямлі, у невялікай ямцы ці ў траве сярод кусьцікаў, 2—3 разы ў год

Аснову сілкавання складаюць раслінныя кормы — збожжа, травы, насенне разнастайнай травы . У перыяд размнажэння таксама ўжывае ў ежу дробных бесхрыбтовых.

Птушаняты звычайна выкормліваюцца змяшанымі кормамі, прычым спачатку

Аўсянка

Звычайная зязюля памерам з галку. У яе доўгі хвост і заостраныя крылы. У самца спіна цёмна-шэрая, а ніз белы з папярочнымі палосамі; на хвасце белыя плямы. Афарбоўка аярэння самкі рудавата-бурая. Падчас кукаваньня самцы прымаюць своеасаблівую паставу: крылы апускаюць трошкі ўніз, а хвост падымаюць дагары. Жыве ў зьмяшаных і лісьцяных лясах, лесастэпах і нават стэпах. Не ўе гнёзда, не наседжвае яйкаў і не выкормлівае сваіх птушанят. За яе гэты справы робяць іншыя, галоўным чынам дробныя павучыя птушкі. Таму ў зязюлі адзін клопат - знайсці гнёзды гэтых птушак і адкласьці ў іх сваё яйка. У гэтым ёй дапамагае самец, які сваім абліччам

Зязюля

Зязюля – птушка насякомаедная і да таго ж вялікая абжора. А галоўнае – яна есць такіх гусеніц, якіх іншыя птушкі не ядуць. Бо сярод гусеніц ёсць і валасатыя, і атрутныя. А зязюля есць іх усе запар.

Жаўтушка (Івалга)

Жаўтушка - адна з найпрыгожых лясных птушак, памерам некалькі буйней за шпака. Апярэньне самца ярка-жоўтае крылы і хвост - чорныя. Самка афарбавана больш цёмна - зверху яна зелянява-шэрая, а ніз яе жаўта-белы, з рэдкімі падоўжнымі бурымі пястрынамі. Яе сьпеў нагадвае гук флейты. Жаўтушка жыве ў шырокалісьцевых і зьмяшаных лясах, гаях, парках, усюды вельмі ўтойлівая, трымаецца ў густой кроне дрэў. Птушка пералётная. За яе сьпеў яе называюць “лясной кошкай”.

Круцігалоўка

Дробная птушка з доўгай рухомай шыяй, Пералётная птушка, зімуе ў Афрыцы і на поўдні Азіі. Асноўны корм — мурашкі і іх лячынкі, а таксама іншыя дробныя насякомыя. Свае гнёзды не выдзёўбае, але займае кінутыя дуплы дзятлаў або выганяе іншых вераб'іных птушак. Сваё імя круцігалоўка набыла дзякуючы характэрным паводзінам, якое яна дэманструе ў стрэсавых сітуацыях. Узятая на рукі або засьпетая знянацку, птушка выпростае хвост, ускудлачвае пёры, зьвешвае крылы, і з такім выглядам кідаецца на крыўдніка, пры гэтым круцячы шыяй, вачыма, і выдае шыпячыя гукі. Калі засунуць руку ў дупло з прысутнай там птушкай, такія паводзіны ствараюць ілюзію, што ў пустэчы знаходзіцца змяя, а не круцігалоўка

Вясной да нас
вяртаюцца таксама

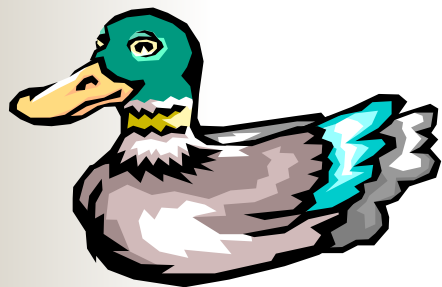
Борис Крылов

© 2004-2005 BORIS KRYLOV, WWW.MACRO-PHOTO.ORG

Журавы

Качкі

Крачки

Чайкі

гусі

лебедзі